

POSTANOWIENIE

9 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Grzesiowski

na posiedzeniu niejawnym 9 października 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa E.K., G.K. i i K.K.
przeciwko syndykowi masy upadłości Bank spółki akcyjnej w upadłości w W.
o zapłatę i ustalenie,
na skutek skargi kasacyjnej syndyka masy upadłości Bank spółki akcyjnej w
upadłości w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z 11 maja 2022 r., I ACa 458/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę po 2700 zł
(dwa tysiące siedemset złotych) tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 30 grudnia 2020 r. Sąd Okręgowy w Katowicach ustalił, że bliżej oznaczona umowa kredytu hipotecznego zawarta pomiędzy Bank spółką akcyjną z siedzibą w K. a E.K. i S.K., jest nieważna; zasądził od pozwanego na rzecz powodów łącznie kwotę 86.289,35 zł oraz 41 427,78 CHF oraz orzekł o kosztach procesu.

2. Na skutek apelacji pozwanego wyrokiem z 11 maja 2022 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach w punkcie pierwszym (1) zmienił zaskarżony wyrok w punkcie o tyle,

że zastrzegł, że wykonanie przez pozwanego zasądzzonego świadczenia będzie uzależnione od jednoczesnej zapłaty przez powodów łącznie na rzecz pozwanego kwoty 215.174,52 zł albo od zabezpieczenia roszczenia pozwanego o jej zwrot; w punkcie drugim (2) oddalił apelację pozwanego w pozostałej części oraz w punkcie trzecim (3) orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

3. Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiodła strona pozwana. Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1, pkt 2 i pkt 4 k.p.c. Podał, że w sprawie występuje potrzeba wykładni przepisów art. 385¹ § 1 i 2 k.c. Ponadto skarżący stwierdził, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne polegające na konieczności odpowiedzi na następujące pytania:

1) Czy w dacie zawierania spornej umowy (25.02.2008 r.) istniał prawny obowiązek udzielania kredytobiorcom informacji o ryzyku związanym z zawarciem umowy kredytu indeksowanego do waluty CHF (w tym zwłaszcza co do konsekwencji zmian kursu waluty indeksacyjnej), w zakresie szerszym niż przewidywała to Rekomendacja S, wydana przez państwowy organ nadzoru nad bankami - Komisję Nadzoru Bankowego?

2) Czy zakres informacji o ryzyku związanym z zawarciem umowy kredytu indeksowanego do waluty CHF (w tym zwłaszcza co do konsekwencji zmian kursu waluty indeksacyjnej) może stanowić przesłankę oceny treści postanowień umowy regulujących indeksację kredytu kursem waluty CHF z punktu widzenia przepisów o klauzulach abuzywnych – czy o niedozwolonych charakterze klauzuli umownej może świadczyć brak pouczenia o tym jak w skrajnym scenariuszu taka klauzula będzie oddziaływać na sytuację kredytobiorcy?

3) Czy w sytuacji gdy kredytobiorcy zaprezentowano mechanizm działania ryzyka zmiany kursu waluty indeksacyjnej (polegający na działaniu mnożenia lub dzielenia z użyciem dwóch elementów kursu waluty CHF oraz raty kredytu albo salda kredytu) i wpływie zmiany kursu waluty CHF na wysokość raty kredytu lub salda kredytu, konieczne jest jeszcze wyjaśnienie, że zmiany te mogą być zarówno mniejsze jak i większe w zależności od zmiany elementu składającego się ten mechanizm – kursu CHF?

4) Czy ustalenie kursu Banku na podstawie kursu obowiązującego na rynku międzybankowym narusza rażąco interes konsumenta i dobre obyczaje?

5) Czy abuzywność klauzuli różnicy kursowej skutkuje abuzywnością klauzuli ryzyka kursowego, a jeśli tak to czy klauzula ryzyka kursowego upada w całości czy w części?

6) Czy w przypadku abuzywności klauzuli ryzyka kursowego w całości lub w części, zastosowanie znajdują postanowienia umowy (regulaminu) dotyczące oprocentowania dla kredytów złotówkowych czy dla kredytów indeksowanych do waluty obcej?

Skarżący podniósł ponadto, że w skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z uwagi na ustalenie wymagalności roszczenia w oparciu o całkowicie niewłaściwe normy prawa materialnego (i z pominięciem właściwych norm) — tj. na podstawie przepisu regulującego instytucję początku biegu przedawnienia roszczeń.

4. Strona powodowa wniosła o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej, a także o zasądzenie od strony pozwanej zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

5. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakterystyki skargi kasacyjnej (zob. postanowienie SN z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18). Wskazano tam m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie

zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c.; nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest wówczas usprawiedliwione.

6. Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie SN z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie zostać przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08). Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) powinno spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. – zob. postanowienia SN z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13 oraz z 14 września 2012 r., I UK 218/12), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15 oraz z 24 października 2012 r., I PK 129/12). Chodzi przy tym wyłącznie o poważne wątpliwości, wykraczające poza poziom zwykłych wątpliwości prawnych, które powstają niemal w każdym procesie decyzyjnym (zob. postanowienia SN z 26 października 2021 r., I CSK 266/21 oraz z 30 czerwca 2021 r., III CSK 53/21).

7. Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, jest przedmiotem rozbieżnej wykładni w judykaturze sądowej i na czym rozbieżność ta polega, co wymaga przytoczenia orzeczeń sądów wydanych w takich samych lub istotnie zbliżonych stanach faktycznych, względnie, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, wymaga interpretacji ze strony Sądu Najwyższego, z czego potrzeba ta wynika i z jakich powodów dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający. Nieodzowne jest ponadto, podobnie jak w przypadku przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wykazanie związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wykładnią prawa a wynikiem postępowania kasacyjnego (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14, i z 19 czerwca 2018 r., IV CSK 56/18). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa (zob. postanowienia SN z 11 stycznia 2022 r., II PSK 193/21 oraz z 20 stycznia 2022r. I CSK 790/21).

8. Natomiast odnośnie do przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, jako przesłanki przyjęcia jej do rozpoznania, wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego oraz przeprowadzenia wywodu zmierzającego do jego wykazania.

9. Szczegółowa analiza sprawy prowadzi do wniosku, że skarga kasacyjna pozwanego nie zawiera argumentów wystarczających dla uznania, że w sprawie

spełniona została przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 lub 4 k.p.c. uzasadniająca przyjęcie sprawy do rozpoznania.

10. Podniesione przez skarżącego zagadnienia prawne w większości koncentrują się wokół problemu dotyczącego abuzywności postanowień umowy. Należy zauważyć, że kwestie te były przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego (zob. np. uchwała Sądu Najwyższego z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22; wyroki Sądu Najwyższego: z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22; z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22; z 13 maja 2022 r. II CSKP 293/22; z 13 maja 2022 r. II CSKP 405/22; z 31 marca 2023 r., II CSKP 1052/22; z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22; z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 1200/22; z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1461/22). W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że stwierdzenie niedozwolonego charakteru postanowienia w umowie kredytu może uzasadniać uznanie umowy za nieważną; zob. np. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r. - zasada prawna - III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56; uchwała Sądu Najwyższego z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, OSNC 2021, nr 6, poz. 40; postanowienie Sądu Najwyższego z 6 lipca 2021 r., III CZP 41/20, Monitor Prawniczy 2021, nr 15, s. 775; wyroki TSUE z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak, Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG i z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH S.A. Kwestie prezentowane przez skarżącego jako „istotne zagadnienia prawne” dotyczące kredytów frankowych nie stanowią zatem obecnie zagadnień nowych. Z tego względu nie spełniają ustawowych kryteriów, nie wskazują bowiem, że są nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, zaś ich wyjaśnienie może się przyczynić do rozwoju prawa. Przeciwnie, strona skarżąca powołuje zagadnienia, które zostały rozstrzygnięte w najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego. Częściowo tożsame zagadnienia, jak sformułowane przez skarżącego, były także przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego w ramach tzw. przedsądu: zob. np. postanowienia: z 22 września 2022 r. I CSK 4158/22; z 23 marca 2023 r., I CSK 4822/22; z 30 listopada 2023 r., I CSK 2913/23; z 7 lipca 2023 r., I CSK 6301/22; z 27 czerwca 2024 r., I CSK 614/24, do których uzasadnień wypada odesłać w celu uniknięcia zbędnych powtórzeń.

11. Również podniesione przez skarżącego wątpliwości wykładnicze na gruncie art. 3851 § 1 i 2 k.c. zostały wyjaśnione w judykaturze. Aktualnie nie budzi wątpliwości w orzecznictwie Sądu Najwyższego, że w razie stwierdzenia w umowie niedozwolonych klauzul niedopuszczalne jest zastępowanie wyeliminowanego abuzywnego postanowienia innym mechanizmem wyliczenia kwoty raty kapitałowo-odsetkowej. Żaden bowiem przepis prawa, w tym art. 385¹ i art. 358 § 2 k.c., nie daje podstaw do zastąpienia klauzuli abuzywnej innym postanowieniem. Uzupełnienie luk po wyeliminowaniu takiej klauzuli stanowiłoby bowiem zbyt daleko idącą modyfikację umowy w celu ratowania sytuacji prawnej przedsiębiorcy stosującego niedozwolone postanowienie umowne (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2022 r. II CSKP 550/22; postanowienia Sądu Najwyższego: z 31 maja 2022 r., I CSK 2314/22; z 1 lutego 2023 r., I CSK 5615/22 oraz z 6 lipca 2023 r., I CSK 5755/22). Potwierdził to Sąd Najwyższy w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, w której stwierdzono m.in., że w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego, odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Ponadto Sąd Najwyższy przesądził także, że w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie. Wobec powyższego podniesione przez skarżącego wątpliwości interpretacyjne należy uznać za wyjaśnione.

12. Podniesiona przez skarżącego przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej wynika, jak zarzuca skarżący, z bezpodstawnego nieuwzględnienia zgłoszonego przez pozwanego zarzutu potrącenia. Należy zwrócić uwagę, że pozwany zgłosił ten zarzut z zastrzeżeniem, że jego podniesienie nie stanowi uznania nieważności umowy kredytu. Ponadto, pomimo dokonanego potrącenia, w dalszym toku postępowania pozwany podniósł zarzuty zatrzymania świadczenia dochodzonego przez powodów do czasu zaofiarowania przez nich stosownych kwot wypłaconych na podstawie umowy kredytu (złożył również oświadczenia materialnoprawne o zatrzymaniu). W tej sytuacji mogły powstać wątpliwości co do

zamierzonych skutków złożonego wcześniej oświadczenia o potrąceniu. Rozpoznający sprawę Sąd Apelacyjny uwzględnił zarzut zatrzymania, natomiast zarzut potrącenia w świetle przepisu art. 203¹ § 2 k.p.c. uznał za spóźniony. Został on bowiem podniesiony dopiero w postępowaniu apelacyjnym. W tych okolicznościach ewentualne wątpliwości interpretacyjne bądź wątpliwości co do trafności oceny prawnej dokonanej przez sąd odwoławczy nie uzasadniają wniosku o oczywistej zasadności skargi. W zakresie tej przesłanki skargi kasacyjnej w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, jako przesłanki przyjęcia jej do rozpoznania, wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego. Oczywiście naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której spowodowało ono wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. postanowienie SN z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12 i powołane tam orzecznictwo).

13. Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

14. Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

15. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. oraz § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

(G.N.-J.)

r.g.